

УДК 005.93

БОНДАРЕНКО Світлана, к. е. н., докторант, старший науковий співробітник відділу економічного регулювання природо-користування Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

ДИНАМІЧНІ НОРМАТИВИ У ЦІЛЬОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розглянуто сутність та особливості використання методики динамічних нормативів у системі виділення цілей розвитку підприємства. Запропоновано використання алгоритму реалізації методики динамічних нормативів у цільовому управлінні підприємством. Розроблено інструментарій виділення цілей розвитку виноробних підприємств на основі вектору погодженості цілей розвитку підприємства і виділених видів бізнес-процесів.

Ключові слова: методика динамічних нормативів, таксономічний показник рівня розвитку, дисбаланс розвитку підприємства, бізнес-процеси, цілі розвитку підприємства.

***Бондаренко С. Динамические нормативы в целевом управлении предприятием.** Рассмотрены сущность и особенности использования методики динамических нормативов в системе выделения целей развития предприятия. Предложено использование алгоритма реализации методики динамических нормативов в целевом управлении предприятием. Разработан инструментарий выделения целей развития винодельческих предприятий на основе вектора согласованности целей развития предприятия и выделенных видов бизнес-процессов.*

Ключевые слова: методика динамических нормативов, таксономический показатель уровня развития, дисбаланс развития предприятия, бизнес-процессы, цели развития предприятия.

Постановка проблеми. Підприємства виноробної галузі нині у своїй більшості знаходяться у кризовому стані, що потребує відповідних управлінських рішень і дій. Аналіз фінансової звітності є одним з інструментів управління підприємством. Традиційні методи фінансового аналізу не відповідають основним потребам в інформації для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Аналітичні показники не дають об'єктивної оцінки реального становища підприємства. Коефіцієнти, які можна розрахувати за даними звітності, – здебільшого статичні показники, здатні відобразити поточний стан, проте не відображають характер і закономірності динаміки розвитку підприємства.

Розвиток підприємства передбачає кількісні та якісні зміни показників його діяльності. Отже, виникає потреба в динамічному аналізі, здатному розкрити трансформацію взаємозв'язків чинників

організаційно-економічного розвитку в часі на основі вивчення та оцінки зміни ділового середовища для розробки відповідних адаптивних дій і заходів. Для управління розвитком підприємств виробничої галузі вважається доцільним використання процесного підходу, оскільки він забезпечує збалансованість та взаємоузгодженість усіх процесів, функцій та видів діяльності.

За умови цільового управління сучасним підприємством, що спирається на підпорядкованість та погодженість цілей різного рівня, динамічна зміна одного показника не повинна вступати в протиріччя зі зміною іншого. Тобто для забезпечення ефективного досягнення як стратегічних, так і тактичних цілей розвитку підприємства, необхідно чітко визначитись з пріоритетними напрямками за виділеними бізнес-процесами. Завдання менеджменту на сучасному етапі полягає в тому, щоб знайти розумне збалансоване співвідношення кількісних і якісних змін конкретних показників розвитку підприємства з урахуванням фактору часу. Це означає, що розвиток підприємства повинен мати комплексний характер: з одного боку, стійке економічне зростання, а з іншого – збалансованість бізнес-процесів та здатність адаптуватися до негативного впливу зовнішнього середовища.

Оцінка розвитку підприємства – це багатокритеріальне завдання з великою кількістю показників, представлених у вигляді певних рядів динаміки. Аналітична оцінка розвитку підприємства стає основою для виділення цілей, напрямків і засобів його подальшого розвитку. Інструментом, який дозволяє аналізувати показники в динаміці, є методика динамічних нормативів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основу методики динамічних нормативів заклав професор І. М. Сирожин [1], розробивши комплексний показник оцінки результатів господарювання економічних систем. Значний внесок у розвиток теорії та практики динамічних нормативів зробили вчені: О. В. Єфимова, О. А. Макаров, О. В. Михайлов, Н. М. Погостинська, Ю. О. Погостинський, А. С. Тонких, О. М. Тищенко, Х. Й. Фольмут [2–8] та ін. Щодо оцінки розвитку виробничих підприємств з використанням методики динамічних нормативів, є цікаві результати вітчизняних дослідників: О. Ю. Гаркуші та Є. М. Смирнова [9].

У своїх дослідженнях щодо використання методу динамічних нормативів науковці наводять загальний алгоритм методу, приділяється увага методології застосування методу, надаються конкретні приклади його практичного використання щодо фінансового аналізу. Однак, незважаючи на те, що методика динамічного нормативу є досить відомою в економічній літературі, застосування її під час діагностики розвитку підприємства (поточного рівня, потенціалу, цільових векторів) не набуло широкого висвітлення. Вирішити це завдання можливо шляхом застосування математичного апарату багатовимірної статистичного аналізу, а саме таксономічного показника,

що досить активно використовується в економічній практиці для комплексного аналізу статистичної сукупності об'єктів, охарактеризованих за допомогою певної системи критеріїв та ознак [10]. Цей узагальнюючий показник (інтегральний коефіцієнт) можна представити як показник рівня розвитку, який акумулює в собі інформацію не лише про траєкторію розвитку підприємства (тобто, напрямок зміни основних показників діяльності), а й відображає пропорційність і сумарний ефект від їх зміни у часі.

Авторське бачення збалансованості розвитку підприємства полягає в розумінні того, що прогресивні якісні зміни можливі лише за умови збалансованості цілей розвитку відповідно до виділених бізнес-процесів виноробного підприємства (ВРП). Тому особливих доробок потребує питання оцінки збалансованості цілей розвитку підприємства з використанням методики динамічних нормативів. Ця методика потребує подальших досліджень і удосконалень з урахуванням галузевих особливостей господарської діяльності ВРП.

Метою дослідження є напрацювання рекомендацій щодо практичного використання методики динамічних нормативів у виділенні цілей розвитку підприємства, її адаптація щодо галузевої специфіки виноробних підприємств України.

Матеріали та методи. Матеріалами досліджень слугували дані фінансової та статистичної звітності виноробних підприємств. Використано широкий спектр загальнонаукових та спеціальних методів, зокрема абстрактно-логічний, системний та процесний підходи, ситуаційний аналіз, таксономічного аналізу та непараметричної статистики, матричний та ін.

Результати дослідження. Методика динамічних нормативів заснована на формуванні фіксованого набору показників (динамічного нормативу), упорядкованих на основі ранжування їх руху (як правило, індексів темпів зростання). Важливою умовою застосування методу динамічних нормативів є формування еталонної (нормативної) системи показників розвитку підприємства, процес розробки якої полягає у вирішенні двох завдань: *по-перше*, це побудова системи показників, оптимальної для оцінки діяльності підприємств конкретної галузі (виноробних); *по-друге*, встановлення еталонного порядку зміни темпів зростання показників. Фактичний порядок показників порівнюється з нормативним (еталонним) з використанням інструментів кореляційного аналізу. В основу динамічної модифікації таксономічного показника покладено використання матриці фактичних значень показників розвитку ВРП за видами бізнес-процесів та синтезованих на її основі матриці стандартизованих значень та матриці відстаней [10].

Оцінка діяльності підприємства здійснюється не за рівнем того чи іншого показника, а за його збільшенням, що відображає динаміку об'єкта. На основі такої оцінки будується структурно-динамічна модель розвитку підприємства, яка має бути заснована на узгодженні

темпів зростання різних, спеціально виділених показників. Вирішення цього завдання можливе за умови застосування принципів динамічної співвідпорядкованості та динамічної порівняності показників. Для ВРП оцінку кількісної складової розвитку пропонується проводити за ознаками спрямованості та адаптивності.

Критеріями відбору при формуванні системи показників є: динамічність показників, зв'язки із середовищем, а також між підрозділами підприємства; відсутність дублювання; індивідуалізація профілю підприємства з урахуванням галузевих особливостей і індивідуальних особливостей конкретного суб'єкта господарювання; спрямованість на тактичну діяльність (регулювання стратегічних аспектів управління здійснюється через моніторинг заданих еталонних співвідношень тактичних показників); чітка формалізація і кількісна оцінка; обмеження по кількості (оптимальний набір показників включає 6–15 різноманітних індикаторів); можливість управляючої дії, коректування показника; групування показників за вибраною ознакою.

У літературних джерелах пропонуються різні підходи до вибору ознак для групування показників. Проте здебільшого динамічні моделі ґрунтуються на побудові еталонів динамічної співвіднесеності фінансових показників діяльності підприємств (фінансової стійкості, ділової активності, ліквідності, рентабельності). Для виноробних підприємств цього замало, адже лише фінансовий аспект діяльності підприємства не може повною мірою відобразити усі аспекти їх розвитку. З огляду на галузеві особливості господарської діяльності ВРП та специфіку процесного підходу до управління розвитком пропонуються такі напрямки оцінки бізнес-процесів виноробного підприємства: виробничо-технологічні, маркетингові, фінансові, управляючі й інноваційні. Представлена система показників, згрупованих за виділеними бізнес-процесами, може повною мірою відобразити усі підсистеми підприємства, будучи максимально адаптованою до галузевих особливостей ВРП. Відповідно до виділених критеріїв пропонується система кількісних показників, згрупованих за основними видами бізнес-процесів, що здатні найбільш точно відобразити напрямок і масштаби розвитку ВРП та стануть відправними точками, за якими здійснюватимуться певні зміни у діяльності виноробних підприємств (*табл. 1*).

Нормативне упорядкування показників господарської діяльності підприємства за виділеними бізнес-процесами для оцінки розвитку ВРП пропонується проводити з використанням математичного інструментарію аналізу лінійних та нелінійних динамічних нормативів, оскільки динамічна залежність між показниками не завжди може бути чітко упорядкована. Наступним етапом є побудова еталонної системи показників, що застосовується при порівнянні фактичних значень індикаторів розвитку підприємства з встановленими значеннями.

Формування еталонної системи показників здійснюється з використанням методу, заснованого на класифікації функцій системи,

"золотого правила економіки", побудови графа еталонного впорядкування, матриці попарних порівнянь, а також експертних методів.

Таблиця 1

**Результати розрахунку інтегрованого показника
збалансованості розвитку за виділеними бізнес-процесами
для ПрАТ "Одесавинпром" за 2008–2014 рр.***

Бізнес-процеси	Напрямок оцінки	Показник	Середні індекси	Коефіцієнт збалансованості розвитку за бізнес-процесами	Коефіцієнт дисбалансу розвитку	
					Коеф.	Ранг
Виробничо-технологічні	Визначення тривалості виробничого циклу	Середня тривалість виробничого циклу	0.991	0.669 (достатньо збалансований розвиток)	1.000	4
	Визначення ефективності виробництва, його витрато-, матеріало- та працемісткості	Рентабельність виробництва	1.521		4.000	2
		Витратомісткість виробництва	0.892			
		Матеріаломісткість виробництва	0.955			
		Працемісткість виробництва	1.004			
	Оцінка ефективності використання виробничої потужності	Виробнича потужність підприємства	0.992		6.000	1
		Коефіцієнт використання виробничої потужності	0.970			
	Визначення ефективності використання господарських ресурсів (основних фондів, оборотних активів, праці)	Фондовіддача	0.926		3.500	3
		Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0.921			
		Продуктивність праці	1.076			
Маркетингові	Оцінка ефективності рекламної діяльності та маркетингових заходів	Коефіцієнт ефективності витрат на рекламу та маркетинг	1.087	0.154 (незбалансований розвиток)	2.667	2
	Оцінка рівня конкуренції та виявлення конкурентних переваг підприємства	Відносна частка підприємства на ринку (до основного конкурента або конкурентів)	0.985		4.000	1
	Виявлення купівельної спроможності населення	Частка підприємства на ринку	0.978		1.000	5
	Визначення ступеня ефективності відвантаження та тривалості оборотності готової продукції	Середній період оборотності запасів готової продукції	1.180		2.000	3
		Визначення результативності збутової діяльності (ефективності реалізації готової продукції)	Коефіцієнт відвантаження готової продукції		0.999	2.000
	Коефіцієнт реалізації готової продукції		0.998			
					Інтегральний коефіцієнт збалансованості розвитку = 0.286 (незбалансований розвиток)	

Закінчення табл. 1

Бізнес-процеси	Напрямок оцінки	Показник	Середні індекси	Коефіцієнт збалансованості розвитку за бізнес-процесами	Коефіцієнт дисбалансу розвитку	
					Коеф.	Ранг
Фінансові	Визначення ефективності господарської діяльності, використання активів та капіталу	Комерційна рентабельність	-1.324	0.099 (незбалансований розвиток)	7.500	1
		Рентабельність активів	-1.230			
		Рентабельність власного капіталу	-1.640			
	Визначення рівня забезпеченості власним оборотним капіталом	Коефіцієнт забезпечення запасів власними оборотними активами	0.841		7.333	2
		Оцінка фінансової стійкості	Коефіцієнт заборгованості		1.426	3.500
	Коефіцієнт маневреності інвестиційного капіталу		0.857			
	Виявлення ступеня ділової активності	Середня тривалість операційного (витратного) циклу	1.069		4.833	4
		Середня тривалість кредитного циклу	1.112			
	Оцінка ліквідності	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0.682		6.500	3
		Коефіцієнт швидкої ліквідності	1.017			
		Коефіцієнт поточної ліквідності	0.956			
	Управлінчі	Визначення рівня забезпечення трудовими ресурсами	Коефіцієнт кваліфікації працівників підприємства		1.120	0.221 (незбалансований розвиток)
Визначення рівня стабільності		Коефіцієнт плинності кадрів	1.870	3.500	4	
		Визначення ефективності системи управління	Результативність управлінської праці на підприємстві	0.987	4.000	
Коефіцієнт інформаційної забезпеченості управлінського персоналу			0.885	4.500	2	
Інноваційні	Визначення рівня інтелектуальності підприємства	Інтелектуальноозброєність	0.998	0.152 (незбалансований розвиток)	6.500	2
	Визначення рівня інноваційності підприємства	Коефіцієнт прогресивних технологій виробництва продукції	0.921		7.000	1
		Коефіцієнт інноваційних нововведень	0.996		5.500	3

Інтегральний коефіцієнт збалансованості розвитку = 0.286 (незбалансований розвиток)

Процедура знаходження інтегрального показника розвитку підприємства представлена на *рис. 1*.

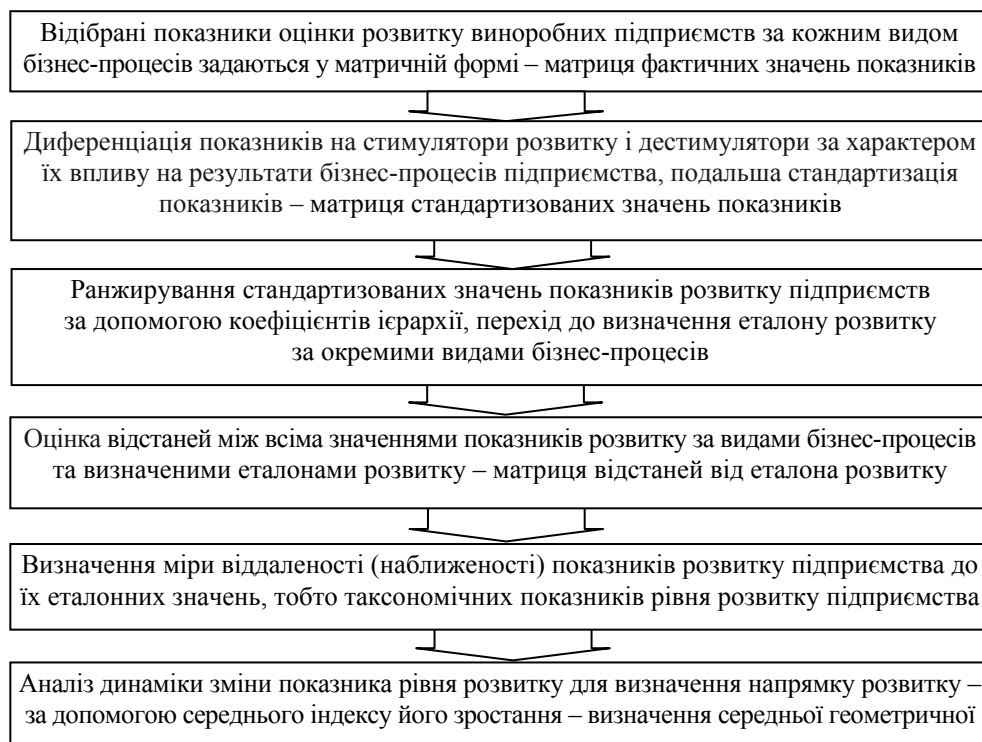

Рис. 1. Методика оцінки показника розвитку підприємства
(авторська розробка)

Результати розрахунку інтегрованого показника збалансованості розвитку за виділеними бізнес-процесами для виноробного підприємства ПрАТ "Одесавинпром" за 2008–2014 рр. зведено у *табл. 1*.

Коефіцієнт збалансованості розвитку підприємства є числом позитивним, що змінюється у діапазоні від 0 до 1. За своїм математичним змістом він характеризує міру схожості нормативних та фактичних пропорцій зміни показників розвитку виноробних підприємств.

Значення коефіцієнта, що дорівнює 1, означає збалансованість розвитку бізнес-процесів підприємства, тобто повну відповідність динаміки зміни часткових показників їх еталонному упорядкуванню. Таке співвідношення характерне для найбільш ефективного рівня реалізації фінансової, кадрової, маркетингової, інвестиційної політики підприємства. Значення, що дорівнює 0, вказує на неефективність господарської діяльності підприємства, коли фактичне співвідношення індексів руху показників суперечить встановленому еталонному значенню.

Збалансованість розвитку підприємства зменшуватиметься з віддаленням від 1, що означатиме порушення встановлених нормативних пропорцій зміни показників у часі.

Шкалу значень коефіцієнтів збалансованості розвитку ВРП наведено у *табл. 2*.

Шкала значень коефіцієнтів збалансованості розвитку ВРП*

Інтервали значень коефіцієнта збалансованості розвитку	Вид розвитку	Характеристика виду розвитку	Використання показника в цільовому управлінні
1.00	Збалансований	Пропорційна зміна у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства	Підприємство збільшує економічний потенціал і активно його освоює. Ймовірність досягнення стратегічних пріоритетів розвитку дуже висока
[0.66–0.99]	Достатньо збалансований	Існування певних порушень пропорцій зміни у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства	Темпи зростання економічного потенціалу підприємства і темпи його освоєння порівнянні або статичні. Ймовірність досягнення стратегічних пріоритетів розвитку низька
[0.33–0.65]	Недостатньо збалансований	Існування суттєвих порушень пропорцій зміни у часі найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства, що призводить до появи дисбалансів рівнів їх розвитку	Темпи використання економічного потенціалу підприємства відстають від темпів його зростання. Досягнення стратегічних пріоритетів розвитку є неможливим
[0.00–0.32]	Незбалансований	Наявність систематичних дисбалансів рівнів розвитку найбільш значущих бізнес-процесів функціонування підприємства	Економічний потенціал стабільний або знижується, підприємство знаходиться в затяжній кризі. Досягнення стратегічних пріоритетів розвитку є неможливим

*Розроблено автором

Розраховані інтегровані коефіцієнти збалансованості розвитку ВРП за виділеними бізнес-процесами можуть слугувати для визначення цілей розвитку підприємства.

Кожне цільове завдання розвитку підприємства у тому або іншому ступені залежить від цільових завдань кожного з виділених видів бізнес-процесів (табл. 3).

Таблиця 3

Матриця впливу цільових завдань за видами бізнес-процесів на цільові завдання підприємства*

Цільове завдання розвитку підприємства	Цільові завдання за видами бізнес-процесів					
	C_1^v	C_2^v	...	C_j^v	...	C_m^v
C_1	$c_{1,1}^v$	$c_{1,2}^v$...	$c_{1,j}^v$...	$c_{1,m}^v$
C_i	$c_{i,1}^v$	$c_{i,2}^v$...	$c_{i,j}^v$...	$c_{i,m}^v$
C_n	$c_{n,1}^v$	$c_{n,2}^v$...	$c_{n,j}^v$...	$c_{n,m}^v$

*Розроблено автором

Елемент $c_{i,j}^v$ показує частку j -го цільового завдання C_j^v кожного з видів бізнес-процесів в рішенні i -го цільового завдання C_i розвитку підприємства.

Повний опис підприємства дасть k матриць впливу, сукупність яких утворить тривимірну матрицю – тензор впливу, що містить інформацію про погодженість цілей підприємства і цілей його видів бізнес-процесів. Вектор погодженості цілей розвитку підприємства можна представити у вигляді:

$$V_S = \left\{ \sum_{j=1}^m \sum_{v=1}^k c_{1,j}^v, \sum_{j=1}^m \sum_{v=1}^k c_{2,j}^v, \dots, \sum_{j=1}^m \sum_{v=1}^k c_{i,j}^v, \dots, \sum_{j=1}^m \sum_{v=1}^k c_{n,j}^v \right\}, \quad (1)$$

або

$$V_S = \{v_{S1}, v_{S2}, \dots, v_{Si}, \dots, v_{Sn}\}, \quad (2)$$

де i -й елемент $v_{Si} = \sum_{j=1}^m \sum_{v=1}^k c_{i,j}^v$ показує ступінь відповідності всіх цілей за його видами бізнес-процесів i -ому цільовому завданню C_i підприємства.

Алгоритм реалізації методики динамічного нормативу в діагностиці розвитку підприємства представлено на рис. 2.

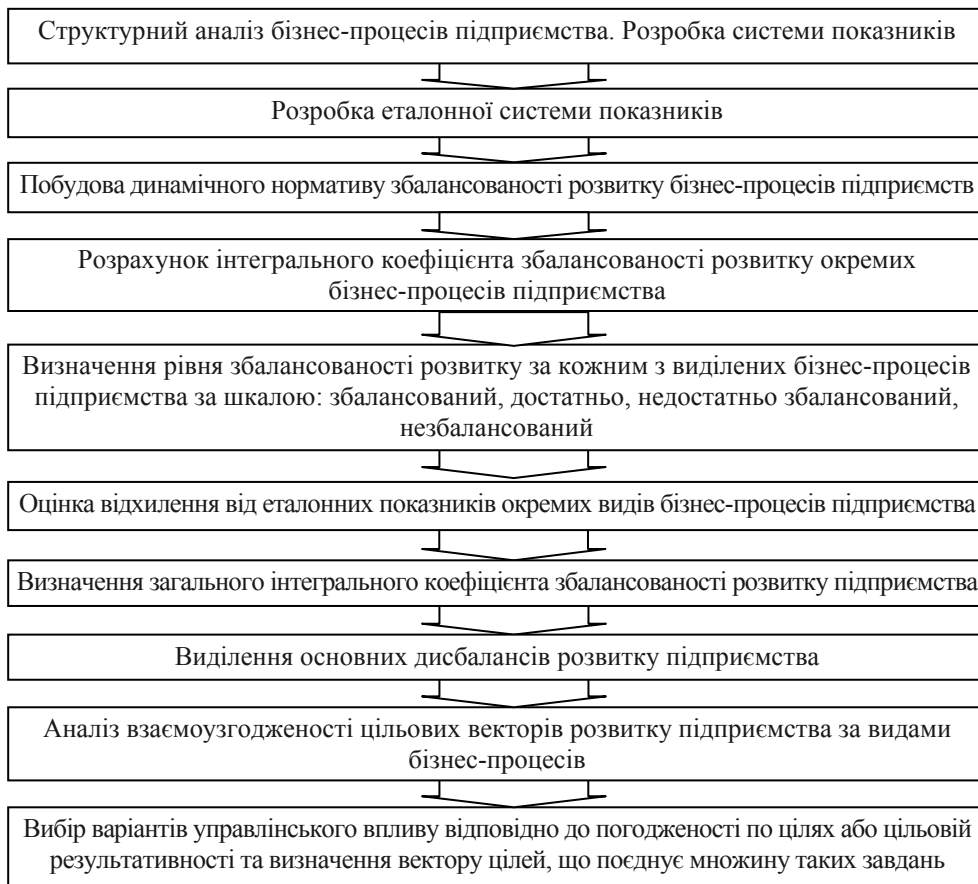

Рис. 2. Алгоритм реалізації методики динамічного нормативу в діагностиці розвитку підприємства (розроблено автором)

Спочатку необхідно визначити слабкі та сильні сторони розвитку підприємства, тобто "вузькі" місця і можливі точки зростання. Для цього розраховано коефіцієнт дисбалансу розвитку ВРП (див. *табл. 2*). Дисбалансом розвитку підприємства пропонується вважати середню величину відхилень фактичного упорядкування показників розвитку від його еталонного значення. Такий аналіз проводиться з метою визначення слабких місць в управлінні підприємством для своєчасного ухвалення операційних рішень за визначеними напрямками. У *табл. 2* коефіцієнт дисбалансу розвитку має тим більше значення, чим більш високим рівнем проблемності характеризується відповідний напрям діяльності за виділеними бізнес-процесами. Відповідно, найбільш прогресивними є показники з найменшим значенням зазначеного коефіцієнта. Для досліджуваного підприємства ПрАТ "Одесавінпром" найбільший дисбаланс мають фінансові бізнес-процеси, а саме ті, що стосуються ефективності господарської діяльності. Досить складною є ситуація щодо ділової активності підприємства в питаннях управління грошовими коштами підприємства. Для ВРП це є особливо гострою

проблемою, зважаючи на сезонність виробництва і, відповідно, грошових потоків. Складною є ситуація з платоспроможністю підприємства, низьким рівнем ліквідності.

Значний дисбаланс характерний для інноваційних бізнес-процесів підприємства ПрАТ "Одесавинпром". Підприємство потребує впровадження прогресивних технологій у виробництво, активізації його інтелектуальних ресурсів. Оскільки в умовах економіки знань розвиток неможливий без інноваційної складової, то інноваційним бізнес-процесам варто приділяти особливу увагу.

Незбалансований розвиток ПрАТ "Одесавинпром" є свідченням недостатнього рівня адаптованості підприємства до змін зовнішнього середовища і недосконалого менеджменту на всіх рівнях.

Висновки. Розроблено інструментарій виділення цілей розвитку виноробних підприємств за результатами аналізу їх звітності, заснований на формуванні еталонної динаміки показників, який дає змогу уточнити інформацію про результати діяльності підприємства за виділеними бізнес-процесами, і, отже, сприяє ефективності прийнятих управлінських рішень. При цьому першочергові дії впливають безпосередньо з методик і чітко формалізовані, а не засновані на інтуїції і кваліфікації менеджера. Це згладжує певною мірою вплив людського фактору у процесі прийняття рішень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Сыроеждин И. М.* Совершенствование системы показателей эффективности и качества. М. : Экономика, 1980. 192 с.
2. *Ефимова О. В.* Финансовый анализ. М., 2002. 528 с.
3. *Макаров А. А.* Использование метода динамического норматива для оценки эффективности функционирования теплоснабжающих предприятий. Вестн. УрФУ. 2011. № 1. С. 38–43.
4. *Михайлов А. В.* Анализ финансово-хозяйственной системы субъекта на основе интегральных оценок (метод динамического норматива). Известия С.-Петербурга. ун-та экономики и финансов. 2009. № 3. С. 177–180.
5. *Погостинская Н. Н., Погостинский Ю. А., Жамбекова Р. Л., Ацканов Р. Р.* Экономическая диагностика: теория и методы. Нальчик : Эльбрус, 2000. 320 с.
6. *Тонких А. С., Остальцев А. С., Остальцев И. С.* Моделирование экономического роста предприятия: предпосылки разработки альтернативных моделей. Управление экономическими системами. 2012. № 9 (45). URL : http://uecs.ru/index.php?option=com_flexicontent&view=items&id=1566.
7. *Тищенко А. Н., Кизим Н. А., Догайдайло Я. В.* Экономическая результативность деятельности предприятия : монографія. Харьков : ИНЖЭК, 2005. 144 с.
8. *Фольмут Х. Й.* Инструменты контроллинга от А до Я / пер. с нем. под ред. М. Л. Лукашевича и Е. Н. Тихоненковой. М. : Финансы и статистика, 2001. 288 с.

9. Гаркуша О. Ю., Смирнов Є. М. Комплексна оцінка збалансованості розвитку виноробних підприємств : науково-методичний аспект. Економічний нобелівський вісн. 2014. № 1 (7). С. 95–103.
10. Плюта В., Иванова В. Сравнительный многомерный анализ в эконометрическом моделировании. М. : Финансы и Статистика, 1989. 174 с.

Стаття надійшла до редакції 22.06.2016.

Bondarenko S. Dynamic standards in enterprise target management.

Background. Analytical evaluation of enterprise development is the basis for the selection of goals, trends and resources for its further development. Technique of dynamic standards is a tool that lets analyze performance dynamics.

Analysis of recent research and publications has showed that, despite the fact that the method of dynamic regulation is fairly well-known literature on economics, its usage in the diagnosis of the enterprise development (the current level, potential, target vectors) have not been sufficiently studied, it requires further research and improvements taking into account branch features of economic activity of wineries.

The **aim** of the article is to develop recommendations for the practical use of dynamic methods in selecting enterprise development goals, its adaptation to the industry specifics of wineries in Ukraine.

Materials and methods. The paper used a wide range of general and special methods, including abstract logical method, system and process approaches, situational analysis, methods of taxonomic analysis and nonparametric statistics, matrix method and others.

Results. Scientific hypotheses have been suggested that the balance of the enterprise development is possible only if the development goals are well balanced, according to the selected business processes and made their empirical verification. A set of proposals has been developed based on the results of this study. It has been proposed to assess the quantitative component of wineries on the basis of focus and adaptability. It has been proposed to use mathematical tools of analysis of linear and nonlinear dynamic standards in regulatory streamlining of indicators of enterprise activity by the selected business process for the assesment of wineries. The paper offers an algorithm of implementation of dynamic regulation techniques in the diagnosis of business development. It's suggested to use the calculated integrated coefficients of the balance of wineries by the selected business process to identify development goals.

Conclusion. Unlike the existing publications, the authors developed for the first time tools to identify the goals of the wineries on the analysis of reports based on the formation of reference dynamics of the indicators. It can significantly clarify information on the results of the enterprise by the selected business processes, and therefore contributes to greater efficiency of management decisions.

These conceptual provisions require further research in the part of formation of methodical approach to dynamic modeling of sustainable development of wineries.

Keywords: methods of dynamic standards, taxonomic indicator of development, business processes, enterprise development goals.

REFERENCES

1. Syroezhin I. M. Sovershenstvovanie sistemy pokazatelej jeffektivnosti i kachestva. М. : Jekonomika, 1980. 192 s.
2. Efimova O. V. Finansovyy analiz. М., 2002. 528 s.
3. Makarov A. A. Ispol'zovanie metoda dinamicheskogo normativa dlja ocenki jeffektivnosti funkcionirovaniya teplosnabzhajushhih predpriyatij. Vestn. UrFU. 2011. № 1. S. 38–43.

ПІДПРИЄМНИЦТВО

4. *Mihajlov A. V.* Analiz finansovo-hozjajstvennoj sistemy subekta na osnove integral'nyh ocenok (metod dinamicheskogo normativa). Izvestija S.-Peterburg. un-ta jekonomiki i finansov. 2009. № 3. S. 177–180.
5. *Pogostinskaja N. N., Pogostinskij Ju. A., Zhambekova R. L., Ackanov R. R.* Jekonomicheskaja diagnostika: teorija i metody. Nal'chik : Jel'brus, 2000. 320 s.
6. *Tonkih A. S., Ostal'cev A. S., Ostal'cev I. S.* Modelirovanie jekonomicheskogo rosta predprijatija: predposylki razrabotki al'ternativnyh modelej. Upravlenie jekonomicheskimi sistemami. 2012. № 9 (45). URL : [http://uecs.ru/index.php?option=com_flexicontent &view=items&id=1566](http://uecs.ru/index.php?option=com_flexicontent&view=items&id=1566).
7. *Tishhenko A. N., Kizim N. A., Dogajdajlo Ja. V.* Jekonomicheskaja rezul'tativnost' dejatel'nosti predprijatija : monografija. Har'kov : INZhJeK, 2005. 144 s.
8. *Fol'mut H. J.* Instrumenty kontrollinga ot A do Ja / per. s nem. pod red. M. L. Lukashevicha i E. N. Tihonenkovej. M. : Finansy i statistika, 2001. 288 s.
9. *Garkusha O. Ju., Smyrnov Je. M.* Kompleksna ocinka zbalansovanosti rozvytku vynorobnyh pidprijemstv : naukovo-metodychnyj aspekt. Ekonomichnyj nobelivs'kyj visn. 2014. № 1 (7). S. 95–103.
10. *Pljuta V., Ivanova V.* Sravnitel'nyj mnogomernyj analiz v jekometricheskom modelirovanii. M. : Finansy i Statistika, 1989. 174 s.